

บันทึกการประชุม
คณะอนุกรรมการบันทึกเจตนารมณ์
ในคณะกรรมการวิสามัญบันทึกเจตนารมณ์ จดหมายเหตุ และตรวจรายงานการประชุม
ครั้งที่ ๑๖
วันจันทร์ที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๐
ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ หมายเลข ๓๖๐๑ ชั้น ๖ อาคารรัฐสภา ๓

อนุกรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเกียรติ วรปัญญาอนันต์	รองประธานคณะอนุกรรมการ
๒. นายวัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล	อนุกรรมการ
๓. นายประโกชน์ สภาวสุ	อนุกรรมการ
๔. นายคณิต วัลยะเพ็ชร	อนุกรรมการ
๕. นางสาวปัทมา สุขกำปัง	อนุกรรมการ
๖. รองศาสตราจารย์อำไพ อินทรประเสริฐ	อนุกรรมการ
๗. นางรัชฎาภรณ์ แก้วสนิท	อนุกรรมการ
๘. นางโสมสุดา ลีชะวนิช	เลขานุการคณะอนุกรรมการ

อนุกรรมการผู้ไม่มาประชุม คือ

๑. นางศรีวิการ์ เมฆวัชรชัยกุล	(ลาการประชุม)
๒. นางนลินี ทวีสิน	(ลาการประชุม)

ผู้ชำนาญการ ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

รองศาสตราจารย์วิจิตรา วิเชียรชม	ผู้ชำนาญการประจำคณะกรรมการ

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

๑. นายนพรัตน์ วิจิตรพันธุ์
๒. นางสาวกุลวดี วุฒิกุล
๓. นางสาววนิดา ทิพย์นวจินดา
๔. นางสาวณัฐฉิณี พัดฉวีวรรณ
๕. นายธราพงษ์ สุขมาก
๖. นายจักรกริช ตันอารีย์
๗. นายณัฐพล จันทศิริภาส

เริ่มประชุมเวลา ๑๓.๔๐ นาฬิกา

เมื่ออนุกรรมการมาครบองค์ประชุมแล้ว ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเกียรติ วรปัญญาอนันต์ รองประธานคณะอนุกรรมการบันทึกเจตนารมณ์ ทำหน้าที่ประธานในที่ประชุม กล่าวเปิดประชุมและ ดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

๑.๑ ที่ประชุมคณะอนุกรรมการวิสามัญบันทึกเจตนารมณ์ จดหมายเหตุ และตรวจรายงาน การประชุม พิจารณามอบหมายให้คณะอนุกรรมการนัดประชุมสองหรือสามครั้งต่อสัปดาห์เพราะต้อง ทำ

บันทึกเจตนารมณ์ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด

๑.๒ คณะอนุกรรมการ ที่ปรึกษา ผู้ชำนาญการและนักวิชาการผู้ใดสามารถส่งบทความ เรื่องการบันทึกเจตนารมณ์ให้กับสื่อมวลชนได้

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

ที่ประชุมมีมติรับรองบันทึกการประชุมของคณะอนุกรรมการ ครั้งที่ ๑๕ เมื่อวันที่พฤหัสบดี ที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๐ โดยมีการแก้ไข ดังนี้

หน้าที่ ๒ บรรทัดที่ ๑๒ ความเดิม “๑.๒ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเกียรติ วรปัญญาอนันต์ รองประธานคณะอนุกรรมการ กล่าวว่า ในการทำบันทึกเจตนารมณ์ให้บันทึกตามมติการประชุมของ สภาร่างรัฐธรรมนูญ”

แก้ไขเป็น “๑.๒ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเกียรติ วรปัญญาอนันต์ รองประธานคณะอนุ กรรมการ กล่าวว่า ในการทำบันทึกเจตนารมณ์ให้บันทึกตามมติการประชุมของสภาร่างรัฐธรรมนูญและ มีบางส่วนจะต้องตรวจจากรายงานการประชุมของสภาร่างรัฐธรรมนูญ”

หน้าที่ ๒ ย่อหน้าสุดท้าย ความเดิม

“มาตรา ๑๒ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรม หรือ การลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้ แต่การลงโทษตามคำพิพากษาของศาล หรือตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความ ในวรรคนี้”

แก้ไขเป็น

“มาตรา ๑๒ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้ แต่การลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการ โหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้”

หน้าที่ ๓ บรรทัดที่ ๒๓ ความเดิม “สภาร่างรัฐธรรมนูญมีมติให้ตัดโทษประหารชีวิตออก”

แก้ไขเป็น “สภาร่างรัฐธรรมนูญมีมติให้ตัดคำว่า “ประหารชีวิต” ออก”

หน้าที่ ๔ บรรทัดที่ ๑๕ ความเดิม “ที่ประชุมมีมติไม่บันทึกว่าหลักการของมาตรา ๓๒ สอดคล้องกับปณิญาสภาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. ๑๙๘๕ มาตรา ๕ ออก”

แก้ไขเป็น “ที่ประชุมมีมติไม่บันทึกว่าหลักการของมาตรา ๓๒ สอดคล้องกับปณิญาสภาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. ๑๙๘๕ มาตรา ๕”

หน้าที่ ๘ บรรทัดที่ ความเดิม “ครอบครัวจะต้องรับการคุ้มครองบุคคลใดจะเปลี่ยนแปลงไม่ได้เว้นแต่จะมีคำพิพากษาของศาล”

แก้ไขเป็น “ครอบครัวหรือสถาบันครอบครัวจะต้องรับการคุ้มครองบุคคลใดจะเปลี่ยนแปลงไม่ได้เว้นแต่จะมีคำพิพากษาของศาล

บรรทัดที่ ๒๓ ความเดิม “สิทธิความเป็นส่วนตัว หมายรวมถึง สิทธิของบุคคลในครอบครัว โดยรวมถึงสิทธิครอบครัว ซึ่งต้องได้รับการคุ้มครอง เกียรติยศชื่อเสียงของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง การกระทำใด ๆ อันมีลักษณะเป็นการแทรกแซงหรือไขว่คว้าแพร่หลายหรือละเมิดสิทธิดังกล่าวหาได้ไม่ เว้นแต่เพื่อประโยชน์สาธารณะ”

แก้ไขเป็น “สิทธิความเป็นส่วนตัว หมายรวมถึง สิทธิของบุคคลในครอบครัวหรือสถาบันครอบครัว โดยรวมถึงสิทธิครอบครัวซึ่งต้องได้รับการคุ้มครอง เกียรติยศชื่อเสียงของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง การกระทำใด ๆ อันมีลักษณะเป็นการแทรกแซงหรือไขว่คว้าแพร่หลายหรือละเมิดสิทธิดังกล่าวหาได้ไม่ เว้นแต่เพื่อประโยชน์สาธารณะ”

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องที่พิจารณา

พิจารณาร่างบันทึกเจตนารมณ์รายมาตรา

คณะอนุกรรมการพิจารณาร่างบันทึกเจตนารมณ์ต่อจากครั้งที่แล้ว ดังนี้

หมวด ๓

สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

ส่วนที่ ๔

สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

มาตรา ๓๕ บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

เจตนารมณ์ เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดอาญา

๑) ห้ามนำบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีโทษทางอาญาย้อนหลังไปลงโทษหรือเพิ่มโทษแก่การกระทำที่มีอยู่ก่อนบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับ

๒) ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าไม่เป็นผู้กระทำความผิดตราบเท่าที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด ดังนั้นบุคคลดังกล่าวย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับปวงชนชาวไทยนอกเหนือจากมีสิทธิในฐานะผู้ต้องหาหรือจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

อนึ่ง หลักประกันสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดอาญาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ บุคคลทุกคนย่อมได้รับความคุ้มครองไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทยหรือไม่

หมายเหตุ

๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยนำมาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๓ มาบัญญัติรวมไว้ด้วยกัน

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ เป็นครั้งแรก

๓) หลักการดังกล่าวสอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. ๑๙๔๘ มาตรา ๑๑ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. ๑๙๖๖ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕

คณะอนุกรรมการได้พิจารณาและแสดงความคิดเห็น ดังนี้

๑. ที่ประชุมมีความเห็นว่าให้ตัดคำว่า “ผู้กระทำความผิดทางอาญา” เพราะบุคคลจะต้องรับโทษทางอาญาได้จะต้องมีคำพิพากษาของศาลถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิดแต่ตามหลักการของมาตรา ๓๕ นั้น เป็นบุคคลที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษา

๒. ที่ประชุมมีมติให้ปรับถ้อยคำ ดังนี้

เจตนารมณ์ เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกี่ยวกับความรับผิดชอบผู้กระทำความผิดอาญา

๒) ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าไม่เป็นผู้กระทำความผิดตราบเท่าที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด ดังนั้น บุคคลดังกล่าวย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับปวงชนชาวไทยนอกเหนือจากมีสิทธิในฐานะผู้ต้องหาหรือจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มติที่ประชุม

ที่ประชุมมีมติให้บันทึกเจตนารมณ์ ดังนี้

เจตนารมณ์ เพื่อประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกี่ยวกับความรับผิดชอบผู้กระทำความผิดอาญา

๑) ห้ามนำบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีโทษทางอาญาย้อนหลังไปลงโทษหรือเพิ่มโทษแก่การกระทำที่มีอยู่ก่อนบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับ

๒) ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าไม่เป็นผู้กระทำความผิดตราบเท่าที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด ดังนั้น บุคคลดังกล่าวย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับปวงชนชาวไทยนอกเหนือจากมีสิทธิในฐานะผู้ต้องหาหรือจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

อนึ่ง หลักประกันสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดอาญาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ บุคคลทุกคนย่อมได้รับความคุ้มครองไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทยหรือไม่

ที่ประชุมมีมติให้บันทึกหมายเหตุคงเดิมตามที่เสนอ

มาตรา ๔๐ บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้

(๑) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง

(๒) สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องสิทธิในการได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจเอกสารอย่างเพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่นั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะ และการได้รับทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย คำพิพากษาหรือคำสั่ง

(๓) บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างยุติธรรมภายในระยะเวลาอันสมควร

(๔) ผู้เสียหาย โจทก์ คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดีมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์กับตนเอง

(๕) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดี มีสิทธิได้รับความคุ้มครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็น และเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นให้เป็นไปตามที่

กฎหมายบัญญัติ

(๖) เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ สตรี ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ

(๗) ในคดีอาญาผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม การต่อสู้คดีอย่างพอเพียง การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

(๘) ในคดีแพ่ง บุคคลมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างเหมาะสมจากรัฐ

เจตนารมณ์ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม

๑) สิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมจะต้องเป็นไปได้โดยง่าย กฎระเบียบต่าง ๆ รวมทั้ง ค่าใช้จ่ายจะต้องไม่เป็นอุปสรรค

๒) สิทธิที่ได้รับการพิจารณาพิพากษาคดีโดยเปิดเผยเที่ยงธรรม

๓) สิทธิที่ได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็วและประหยัดค่าใช้จ่าย

๔) สิทธิที่ได้รับการปฏิบัติอันเหมาะสมโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใด รวมทั้งสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำใดอันเป็นปฏิปักษ์แก่ตนเอง เช่น ถ้อยคำที่อาจทำให้ตนต้องได้รับโทษ หรือได้รับโทษหนักขึ้น เป็นต้น

๕) สิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย ค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายอันจำเป็น ตามสมควรจากรัฐ

๖) ในกรณีเป็นเด็ก เยาวชน สตรี คนพิการหรือทุพพลภาพย่อมได้รับการคุ้มครองและปฏิบัติที่เหมาะสมในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะคดีความรุนแรงทางเพศ เช่น การสอบสวน การสืบพยาน
หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ปรับปรุงจาก มาตรา ๒๓๗ ถึงมาตรา ๒๔๗ โดยไม่บัญญัติรายละเอียดไว้ในรัฐธรรมนูญอีก เนื่องจากได้นำไปบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว หากคงบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ จะทำให้มีปรับปรุงเพื่อเพิ่มสิทธิและเสรีภาพในกระบวนการยุติธรรมจะทำให้ยาก จึงปรับปรุงใหม่โดย บัญญัติสาระสำคัญของสิทธิพื้นฐานที่ประชาชนจะได้รับในกระบวนการยุติธรรมให้ครบถ้วน รวมถึง การเพิ่มหลักการเกี่ยวกับการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม (access to justice) เพื่อเป็นหลักประกันแห่งสิทธิ และจะต้องมีการตรากฎหมายเพื่อกำหนดรายละเอียดในแต่ละเรื่องที่กำหนดไว้ซึ่งจะทำให้การปรับปรุง กฎหมายคุ้มครองสิทธิของประชาชนให้เหมาะสมได้เมื่อมีเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไป นอกจากการนำมา บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๐ แล้ว ยังได้นำเรื่องการคุ้มครองบุคคลในกระบวนการยุติธรรมไปบัญญัติไว้ใน มาตรา ๓๒ และมาตรา ๓๓ ในเรื่องสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล และในมาตรา ๘๐ ของส่วนที่ ๕ แนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรมอีกด้วย

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ เป็นครั้งแรก

๓) หลักการดังกล่าวสอดคล้องหลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. ๑๙๖๖ มาตรา ๕ มาตรา ๑๐ (๒) (๗) และ (๓) และ มาตรา ๑๔

คณะอนุกรรมการได้พิจารณาและแสดงความคิดเห็น ดังนี้

๑. ความช่วยเหลือทางกฎหมาย คือ การให้ความช่วยเหลือค่าทนายความและค่าขึ้นศาล

๒. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติว่ารัฐจะให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายอาญาเท่านั้น แต่ในทางปฏิบัติรัฐให้ความช่วยเหลือทางแพ่งด้วย ดังนั้นต้องบัญญัติให้มีกฎหมายรองรับ

๓. ที่ประชุมมีมติให้ปรับถ้อยคำดังนี้

เจตนารมณ์ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม

๕) สิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายทั้งทางแพ่งและทางอาญา ค่าตอบแทน ค่าทนาย และค่าใช้จ่ายอันจำเป็นตามสมควรจากรัฐ

๖) ในกรณีเป็นเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ สตรี คนพิการหรือทุพพลภาพย่อมได้รับการคุ้มครองและปฏิบัติที่เหมาะสมในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะคดีความรุนแรงทางเพศ เช่น การสอบสวน การสืบพยาน

มติที่ประชุม

ที่ประชุมมีมติให้บันทึกเจตนารมณ์และหมายเหตุ ดังนี้

เจตนารมณ์ เพื่อคุ้มครองสิทธิและความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม

๑) สิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมจะต้องเป็นไปโดยง่าย กว้างขวางและครอบคลุม รวมทั้งค่าใช้จ่ายจะต้องไม่เป็นอุปสรรค

๒) สิทธิได้รับการพิจารณาพิพากษาคดีโดยเปิดเผย เทียบธรรม

๓) สิทธิที่ได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็วและประหยัดค่าใช้จ่าย

๔) สิทธิที่ได้รับการปฏิบัติอันเหมาะสมโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใด รวมทั้งสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำใดอันเป็นปฏิปักษ์แก่ตนเอง เช่น ถ้อยคำที่อาจทำให้ตนต้องได้รับโทษหรือได้รับโทษหนักขึ้น เป็นต้น

๕) สิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายทั้งทางแพ่งและทางอาญา ค่าตอบแทน ค่าทนาย และค่าใช้จ่ายอันจำเป็นตามสมควรจากรัฐ

๖) ในกรณีเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ สตรี คนพิการหรือทุพพลภาพย่อมได้รับการคุ้มครองและปฏิบัติที่เหมาะสมในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะคดีความรุนแรงทางเพศ เช่น การสอบสวน การสืบพยาน

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ปรับปรุงจาก มาตรา ๒๓๗ ถึงมาตรา ๒๔๗ โดยไม่บัญญัติรายละเอียดไว้ในรัฐธรรมนูญอีก เนื่องจากได้นำไปบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว หากคงบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ จะทำให้มีปรับปรุงเพื่อเพิ่มสิทธิและเสรีภาพในกระบวนการยุติธรรมจะทำได้ยาก จึงปรับปรุงใหม่โดย บัญญัติสาระสำคัญของสิทธิพื้นฐานที่ประชาชนจะได้รับในกระบวนการยุติธรรมให้ครบถ้วน รวมถึงการ เพิ่มหลักการเกี่ยวกับการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม (access to justice) เพื่อเป็นหลักประกันแห่งสิทธิ และจะต้องมีการตรากฎหมายเพื่อกำหนดรายละเอียดในแต่ละเรื่องที่กำหนดไว้ซึ่งจะทำให้การปรับปรุง กฎหมายคุ้มครองสิทธิของประชาชนให้เหมาะสมได้เมื่อมีเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไป นอกจากการนำมา บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๐ แล้ว ยังได้นำเรื่องการคุ้มครองบุคคลในกระบวนการยุติธรรมไปบัญญัติไว้ใน มาตรา ๓๒ และมาตรา ๓๓ ในเรื่องสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล และในมาตรา ๘๐ ของส่วนที่ ๕ แนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรมอีกด้วย

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ เป็นครั้งแรก

๓) หลักการดังกล่าวสอดคล้องหลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. ๑๙๖๖ มาตรา ๘ มาตรา ๑๐ (๒)(ข) และ (๓) และ มาตรา ๑๔

ส่วนที่ ๕

สิทธิในทรัพย์สิน

มาตรา ๕๑ สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและ การจำกัดสิทธิเช่นนี้ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามที่ กฎหมายบัญญัติ

เจตนารมณ์ เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงในการถือครองทรัพย์สิน

บุคคลที่ได้มาซึ่งทรัพย์สินโดยชอบรวมถึงการรับมรดกย่อมได้รับความคุ้มครองความเป็นเจ้าของ กรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง รวมทั้งสิทธิในการใช้สอยหรือจำหน่ายจ่ายโอนด้วยประการใด ๆ

อย่างไรก็ตาม สิทธิในทรัพย์สินดังกล่าวอาจถูกจำกัดโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายเท่านั้น เช่น

การอายัด การยึด หรือการริบทรัพย์สินจะกระทำได้อีกแต่โดยกฎหมายให้อำนาจ เป็นต้น

หมายเหตุ

๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

๒) สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นครั้งแรก และสิทธิในการสืบมรดกได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๒ เป็นครั้งแรก

๓) หลักการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินดังกล่าว สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. ๑๙๔๘ มาตรา ๑๗

คณะอนุกรรมการได้พิจารณาและแสดงความคิดเห็น ให้ปรับถ้อยคำดังนี้

เจตนารมณ์ เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงในการถือครองทรัพย์สิน

มติที่ประชุม

ที่ประชุมมีมติให้บันทึกเจตนารมณ์และหมายเหตุ ดังนี้

เจตนารมณ์ เพื่อประกันความมั่นคงในการถือครองทรัพย์สิน

บุคคลที่ได้มาซึ่งทรัพย์สินโดยชอบรวมถึงการรับมรดกย่อมได้รับความคุ้มครองความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง รวมทั้งสิทธิในการใช้สอยหรือจำหน่ายโอนด้วยประการใด ๆ

อย่างไรก็ตาม สิทธิในทรัพย์สินดังกล่าวอาจถูกจำกัดโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายเท่านั้น เช่น การอายัด การยึด หรือการริบทรัพย์สินจะกระทำได้อีกแต่โดยกฎหมายให้อำนาจ เป็นต้น

หมายเหตุ

๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

๒) สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นครั้งแรก และสิทธิในการสืบมรดกได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๒ เป็นครั้งแรก

๓) หลักการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินดังกล่าว สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. ๑๙๔๘ มาตรา ๑๗

มาตรา ๔๒ การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะกิจการเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค การอันจำเป็นในการป้องกันประเทศ การได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ การผังเมือง การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การพัฒนาการเกษตรหรือการอุตสาหกรรม การปฏิรูปที่ดิน หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดเชยค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายในการเวนคืนนั้น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การกำหนดค่าทดแทนตามวรรคหนึ่งต้องกำหนดให้อย่างเป็นธรรมโดยคำนึงถึงราคาซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาด การได้มา สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ และความเสียหายของ

ผู้ถูกเวนคืน และวัตถุประสงค์ของการใช้ประโยชน์ในอสังหาริมทรัพย์ที่เวนคืน

กฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต้องระบุวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนและกำหนดระยะเวลาการเข้าใช้อสังหาริมทรัพย์ไว้ให้ชัดเจน ถ้ามิได้ใช้เพื่อการนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนดดังกล่าว ต้องคืนให้แก่เจ้าของเดิมหรือทายาท

การคืนอสังหาริมทรัพย์ให้แก่เจ้าของเดิมหรือทายาทตามวรรคสาม และการเรียกคืนค่าทดแทนที่ชดใช้ไป ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

เจตนารมณ์ เพื่อเป็นหลักประกันและความชัดเจนในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์และการกำหนดค่าทดแทน

เพื่อประโยชน์ในการบริการสาธารณะ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การรักษาสงแวดล้อม การผังเมืองและความจำเป็นอื่น ๆ รัฐอาจมีความจำเป็นต้องเวนคืนที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ของประชาชน ดังนั้น การเวนคืนจึงมีผลเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินจะกระทำได้อีกโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายเท่านั้น นอกจากนี้วัตถุประสงค์ในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ก็เฉพาะมีความจำเป็นหรือเพื่อสาธารณะประโยชน์เท่านั้น ทั้งต้องเป็นกิจการของรัฐหรือเกี่ยวข้องกับรัฐ

การกำหนดค่าทดแทนต้องเป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืนและสังคม ทั้งต้องได้รับค่าทดแทนโดยเร็ว เมื่อมีการเวนคืนแล้วมิได้ใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์รัฐจะต้องคืนแก่เจ้าของเดิมหรือทายาทรวมทั้งเรียกค่าทดแทนคืน

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยเพิ่มคำว่า เฉพาะกิจการของรัฐ เนื่องจากเกรงว่าจะมีการเวนคืนเพื่อนำไปใช้ในกิจการของภาคธุรกิจเอกชน

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ เป็นครั้งแรก

คณะอนุกรรมการได้พิจารณาและแสดงความคิดเห็น ให้ปรับถ้อยคำ ดังนี้

เจตนารมณ์ เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิของผู้ถูกเวนคืนอสังหาริมทรัพย์และการกำหนดค่าทดแทนที่เป็นธรรม

เพื่อเป็นหลักประกันและสร้างความชัดเจนในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์และการกำหนดค่าตอบแทน

ห้ามเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ เว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการบริการสาธารณะ การอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติ การรักษาสีเขียว การผังเมืองและความจำเป็นอื่น ๆ รัฐอาจมีความจำเป็นต้อง
เวนคืนที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ของประชาชน

การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำไม่ได้เว้นแต่ ซึ่งจึงมีผลเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลใน
ทรัพย์จะกระทำได้อีกโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายเท่านั้น นอกจากนี้ดังนั้นการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์
ต้องมีวัตถุประสงค์ในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ก็เฉพาะมีความจำเป็นหรือเพื่อสาธารณะประโยชน์
เท่านั้น ทั้งและต้องเป็นกิจการของรัฐหรือเกี่ยวเนื่องกับรัฐเพื่อประโยชน์ในการบริการสาธารณะ การ
อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การรักษาสีเขียว การผังเมืองและความจำเป็นอื่น ๆ รัฐอาจมีความ
จำเป็นต้องเวนคืนที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ของประชาชน

การกำหนดค่าทดแทนต้องเป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืนและสังคม ทั้งต้องได้รับค่าทดแทนโดยเร็ว
เมื่อมีการเวนคืนแล้วไม่ได้ใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์และภายในระยะเวลาที่กำหนด
รัฐจะต้องคืนแก่เจ้าของเดิมหรือทายาทรวมทั้งเรียกค่าทดแทนคืน

มติที่ประชุม

ที่ประชุมมีมติให้บันทึกเจตนารมณ์และหมายเหตุ ดังนี้

เจตนารมณ์ เพื่อประกันสิทธิของผู้ถูกเวนคืนอสังหาริมทรัพย์และการกำหนดค่าทดแทนที่

เป็นธรรม

ห้ามเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ เว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการบริการสาธารณะ การอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติ การรักษาสีเขียว การผังเมืองและความจำเป็นอื่น ๆ รัฐอาจมีความ
จำเป็นต้องเวนคืนที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ของประชาชน

การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำไม่ได้เว้นแต่ ซึ่งมีผลเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลใน
ทรัพย์จะกระทำได้อีกโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายเท่านั้น ดังนั้นการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต้องมี
วัตถุประสงค์ในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ก็เฉพาะมีความจำเป็นหรือเพื่อสาธารณะประโยชน์เท่านั้น
และต้องเป็นกิจการของรัฐหรือเกี่ยวเนื่องกับรัฐเพื่อประโยชน์ในการบริการสาธารณะ การอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติ การรักษาสีเขียว การผังเมืองและความจำเป็นอื่น ๆ รัฐอาจมีความ
จำเป็นต้องเวนคืนที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ของประชาชน

การกำหนดค่าทดแทนต้องเป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืนและสังคม ทั้งต้องได้รับค่าทดแทน
โดยเร็ว

เมื่อมีการเวนคืนแล้วไม่ได้ใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์และภายในระยะเวลาที่กำหนด รัฐ
จะต้องคืนแก่เจ้าของเดิมหรือทายาทรวมทั้งเรียกค่าทดแทนคืน

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยเพิ่มคำว่า เฉพาะกิจการของรัฐ เนื่องจากเกรงว่าจะมีการเวนคืนเพื่อนำไปใช้ในกิจการของภาคธุรกิจเอกชน

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ เป็นครั้งแรก

ส่วนที่ ๖

สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

มาตรา ๔๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขัน โดยเสรีอย่างเป็นธรรม

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข โภค การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือขัดขวางไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน

เจตนารมณ์ เพื่อเป็นประกันเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรืออาชีพ รวมทั้งเสรีภาพในการแข่งขันทางธุรกิจ แต่ต้องไม่เอารัดเอาเปรียบกันจนก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในระหว่างผู้ประกอบการหรืออาชีพด้วยกัน

รัฐจะจำกัดเสรีภาพในการประกอบกิจการหรืออาชีพไม่ได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายโดยอาศัยเหตุเฉพาะที่บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญกำหนดไว้เท่านั้น เช่น เพื่อความมั่นคงของรัฐ หรือเศรษฐกิจของประเทศ หรือเพื่อป้องกันการผูกขาด หรือการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม เป็นต้น

หมายเหตุ

๑) คงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นครั้งแรก

คณะอนุกรรมการได้พิจารณาและแสดงความคิดเห็น ดังนี้

๑. บุคคลมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ การแทรกแซงหรือจำกัดสิทธิเช่นว่านั้นมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายโดยอาศัยเหตุเฉพาะที่บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญกำหนดไว้เท่านั้น

๒. ให้ปรับถ้อยคำ ดังนี้

เจตนารมณ์ เพื่อเป็นประกันเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรืออาชีพ รวมทั้งเสรีภาพในการแข่งขันทางธุรกิจ
อย่างเป็นธรรม

รัฐจะจำกัดเสรีภาพในการประกอบกิจการหรืออาชีพไม่ได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายโดยอาศัยเหตุเฉพาะที่บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญกำหนดไว้เท่านั้น เช่น เพื่อความมั่นคงของรัฐ หรือเศรษฐกิจของประเทศ หรือเพื่อป้องกันการผูกขาด หรือการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม เป็นต้น

มติที่ประชุม

ที่ประชุมมีมติให้บันทึกเจตนารมณ์ ดังนี้

เจตนารมณ์ เพื่อประกันเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรืออาชีพ รวมทั้งเสรีภาพในการแข่งขันทางธุรกิจ
อย่างเป็นธรรม

รัฐจะจำกัดเสรีภาพในการประกอบกิจการหรืออาชีพไม่ได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะที่บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญกำหนดไว้เท่านั้น

มาตรา ๔๔ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับหลักประกันความปลอดภัย และสวัสดิภาพในการทำงาน รวมทั้งมีหลักประกันในการดำรงชีพทั้งในระหว่างการทำงานและเมื่อพ้นภาวะการทำงาน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

เจตนารมณ์ เพื่อเป็นหลักประกันความปลอดภัย สวัสดิภาพ และการดำรงชีพของคนทำงาน

ผู้ทำงานหรือใช้แรงงานย่อมมีสิทธิได้รับความปลอดภัยและสวัสดิภาพในการทำงานจากนายจ้าง รวมทั้งมีสิทธิได้รับหลักประกันในการดำรงชีพโดยการประกันตนเองกับบริษัทประกัน หรือประกันตนเองโดยนายจ้างมีส่วนร่วม หรือนายจ้างจัดให้แล้วแต่กรณี แต่มิใช่รัฐเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดหลักประกันการดำรงชีพของผู้ทำงาน

หมายเหตุ

หลักการประกันความปลอดภัย สวัสดิภาพ และความมั่นคงในการดำรงชีพผู้ใช้แรงงาน บัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นครั้งแรก

คณะอนุกรรมการได้พิจารณาและแสดงความคิดเห็น ดังนี้

๑. เพื่อประกันความปลอดภัยและสวัสดิภาพ รัฐจะต้องรับผิดชอบและต้องมีภาระการดูแลร่วมกับ นายจ้าง ส่วนการดำรงชีพของคนทำงานนั้น ให้คณะกรรมการการคุ้มครองแรงงานการประชุมของสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ว่าสมาชิกสภาาร่างรัฐธรรมนูญอภิปรายให้รัฐจะต้องดูแลการดำรงชีพของคนทำงานหรือไม่

๒. ให้ปรับถ้อยคำ ดังนี้

เจตนารมณ์ เพื่อเป็นหลักประกันความปลอดภัย สวัสดิภาพ และการดำรงชีพของคนทำงาน ผู้ทำงานหรือใช้แรงงานย่อมมีสิทธิได้รับความปลอดภัยและสวัสดิภาพในการทำงานจาก นายจ้างโดยรัฐให้การสนับสนุน รวมทั้งมีสิทธิได้รับหลักประกันในการดำรงชีพโดยการประกันตนเอง กับบริษัทประกัน หรือประกันตนเองโดยนายจ้างรัฐมีส่วนร่วม หรือนายจ้างจัดให้แล้วแต่กรณี แต่มีให้รัฐเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดหลักประกันการดำรงชีพของผู้ทำงาน

มติที่ประชุม

ที่ประชุมมีมติให้บันทึกเจตนารมณ์ ดังนี้

เจตนารมณ์ เพื่อประกันความปลอดภัย สวัสดิภาพ และการดำรงชีพของคนทำงาน ผู้ทำงานหรือใช้แรงงานย่อมมีสิทธิได้รับความปลอดภัยและสวัสดิภาพในการทำงานจาก นายจ้างโดยรัฐให้การสนับสนุน รวมทั้งมีสิทธิได้รับหลักประกันในการดำรงชีพโดยการประกันตนเองกับบริษัทประกัน หรือประกันตนเองโดยรัฐมีส่วนร่วม หรือนายจ้างจัดให้แล้วแต่กรณี

ส่วนที่ ๗

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน

มาตรา ๔๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

การสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้

การห้ามหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นทั้งหมดหรือบางส่วน หรือการแทรกแซงด้วยวิธีการใดๆ เพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสอง

การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่น จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือการรบ แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสอง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย

การให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน

รัฐจะกระทำมิได้

เจตนารมณ์ เป็นหลักประกันเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน ถือเป็นสาระสำคัญในสังคมประชาธิปไตย จะต้องได้รับความคุ้มครองตราบท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิของบุคคลอื่นหรือขัดต่อประโยชน์สาธารณะ กล่าวคือ

๑) เสรีภาพในการแสดงออกของบุคคล บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การแสดงด้วยวิธีใดๆ มีความหมายรวมถึงภาพยนตร์ หรือการสื่อความหมายโดยวิธีอื่นๆ ไม่ว่าจะผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อสารสนเทศชนิดใดๆ เช่น อินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ เว็บบอร์ด เพื่อให้บุคคลเข้าใจความหมายด้วย

การจำกัดเสรีภาพการแสดงออกของบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎหมายเช่นว่านั้นจะต้องมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่ออย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) เพื่อความมั่นคงของรัฐในด้านต่างๆ รวมถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ

(๒) เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลหรือเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน รวมทั้งได้รับรองสิทธิของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

(๓) เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

๒) เสรีภาพของสื่อมวลชน

การดำเนินกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนชนิดอื่นๆ เช่น วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ที่นำเสนอในรูปแบบสื่อสารสนเทศ ย่อมมีเสรีภาพ การสั่งปิดกิจการดังกล่าวจะกระทำมิได้

การห้ามหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นหรือการแทรกแซงด้วยวิธีการใด ๆ อันมีลักษณะเป็นการลิดรอนสิทธิเสรีภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิที่รัฐจะสั่งห้ามหรือแทรกแซงสื่อด้วยประการใด ๆ เพื่อลิดรอนเสรีภาพในการเสนอข่าวหรือแสดงความคิดเห็น ของหนังสือพิมพ์ รวมทั้งสื่อมวลชนอื่นทุกประเภทมิได้ เพื่อเป็นหลักประกันในการประกอบวิชาชีพของหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นที่ไม่ถูกรบงการโดยรัฐ ซึ่งจะทำให้การเสนอข่าวหรือให้ความเห็นเป็นไปโดยอิสระ และสามารถตรวจสอบการใช้

อำนาจรัฐเพื่อเป็นข้อมูลให้ประชาชนได้รับทราบความเป็นจริง

นอกจากนี้การกำหนดให้นำข่าว บทความหรือสิ่งสื่อความหมายอย่างอื่น ๆ ไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปเผยแพร่จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เจ้าของกิจการ หนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอันรวมถึงภาพยนตร์ต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย

รัฐให้เงินหรือทรัพย์สินเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่น เช่นวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ จะกระทำมิได้เพราะเป็นช่องทางให้การเมืองเข้าครอบงำสื่อ ยกเว้นภาพยนตร์รัฐจะให้การสนับสนุนได้เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยเพิ่มเติมการคุ้มครองสิทธิที่รัฐจะสั่งห้ามหรือแทรกแซงด้วยประการใด ๆ เพื่อลดทอนเสรีภาพในการเสนอข่าวหรือแสดงความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ รวมทั้งสื่อมวลชนอื่นทุกประเภทมิได้ เพื่อเป็นหลักประกันในการประกอบวิชาชีพของหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นที่จะไม่ถูกครอบงำโดยรัฐ ซึ่งจะทำให้การเสนอข่าวหรือให้ความเห็นเป็นไปโดยอิสระ และสามารถตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อเป็นข้อมูลให้ประชาชนได้รับทราบความเป็นจริง

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นครั้งแรก

คณะอนุกรรมการได้พิจารณาและแสดงความคิดเห็น ดังนี้

๑. ที่ประชุมมีความเห็นว่าควรจะตัดคำว่า “ภาพยนตร์” ออกจากบันทึกเจตนารมณ์เพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่มีภารกิจปราชญ์ประเด็นนี้

๒. ให้ปรับถ้อยคำ ดังนี้

เจตนารมณ์ เพื่อเป็นหลักประกันเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน

๑) เสรีภาพในการแสดงออกของบุคคล บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การสื่อความหมายโดยวิธีอื่นๆ มีความหมายรวมถึงการแสดงด้วยวิธีใด ๆ ไม่ว่าจะผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อสารสนเทศชนิดใด ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ เว็บบอร์ด เป็นต้น เพื่อให้บุคคลเข้าใจความหมายด้วย

๒) เสรีภาพในการแสดงออกของบุคคล บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การสื่อความหมายโดยวิธีอื่นๆ มีความหมายรวมถึงการแสดงด้วยวิธีใด ๆ ไม่ว่าจะผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อสารสนเทศชนิดใด ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ เว็บบอร์ด เป็นต้น เพื่อให้บุคคลเข้าใจความหมายด้วย

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นรวมถึงภาพยนตร์ต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย

รัฐให้เงินหรือทรัพย์สินเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน เช่นวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ จะกระทำมิได้เพราะเป็นช่องทางให้การเมืองเข้าครอบงำสื่อ ยกเว้นภาพยนตร์รัฐจะให้การสนับสนุนได้เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย

มติที่ประชุม

ที่ประชุมมีมติให้บันทึกเจตนารมณ์และหมายเหตุ ดังนี้

เจตนารมณ์ เพื่อประกันเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน ถือเป็นสาระสำคัญในสังคมประชาธิปไตย จะต้องได้รับความคุ้มครองตราบเท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิของบุคคลอื่นหรือขัดต่อประโยชน์สาธารณะ กล่าวคือ

๑) เสรีภาพในการแสดงออกของบุคคล บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การสื่อความหมายโดยวิธีอื่นๆ มีความหมายรวมถึงการแสดงด้วยวิธีใด ๆ ไม่ว่าจะผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อสารสนเทศชนิดใด ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ เว็บบอร์ด เป็นต้น เพื่อให้บุคคลเข้าใจความหมายด้วย

การจำกัดเสรีภาพการแสดงออกของบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎหมายเช่นว่านั้นจะต้องมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่ออย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) เพื่อความมั่นคงของรัฐในด้านต่างๆ รวมถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ

(๒) เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลหรือเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน รวมทั้งได้รับรองสิทธิของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

การห้ามหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นหรือการแทรกแซงด้วยวิธีการใดๆ อันมีลักษณะเป็นการลิดรอนสิทธิเสรีภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิที่รัฐจะสั่งห้ามหรือแทรกแซงสื่อด้วยประการใดๆ เพื่อลิดรอนเสรีภาพในการเสนอข่าวหรือแสดงความคิดเห็น ของหนังสือพิมพ์รวมทั้งสื่อมวลชนอื่นทุกประเภทมิได้ เพื่อเป็นหลักประกันในการประกอบวิชาชีพของหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นที่จะไม่ถูกรวบงำโดยรัฐ ซึ่งจะทำให้การเสนอข่าวหรือให้ความเห็นเป็นไปโดยอิสระ และสามารถตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เพื่อเป็นข้อมูลให้ประชาชนได้รับทราบความเป็นจริง

นอกจากนี้การกำหนดให้นำข่าว บทความหรือสิ่งสื่อความหมายอย่างอื่นๆ ไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปเผยแพร่จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย

รัฐให้เงินหรือทรัพย์สินเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน เช่น วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ จะกระทำมิได้เพราะเป็นช่องทางให้การเมืองเข้าครอบงำสื่อ

มาตรา ๔๖ พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือสื่อมวลชนอื่น ย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นภายใต้ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญ โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ

รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าของกิจการนั้น แต่ต้องไม่ขัดต่อจริยธรรมแห่งการประกอบวิชาชีพ และมีสิทธิจัดตั้งองค์กรเพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพและความเป็นธรรมรวมทั้งมีกลไกควบคุมตนเองขององค์กรวิชาชีพ

ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจในกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือสื่อมวลชนอื่น ย่อมมีเสรีภาพเช่นเดียวกับพนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนตามวรรคหนึ่ง

การกระทำใดๆ ไม่ว่าในทางตรงหรือทางอ้อมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเจ้าของกิจการ อันเป็นการขัดขวางหรือแทรกแซงการเสนอข่าวหรือแสดงความคิดเห็นในประเด็นสาธารณะของบุคคลตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้ถือว่าเป็นการจงใจใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบและไม่มีผลใช้บังคับ เว้นแต่เป็นการกระทำเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายหรือจริยธรรมแห่งการประกอบวิชาชีพ

เจตนารมณ์ เพื่อป้องกันการครอบงำหรือแทรกแซงผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อมวลชนไม่ว่าจะเพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ

พนักงานหรือลูกจ้างของหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์หรือสื่อมวลชนอื่นไม่ว่าจะเป็นของเอกชน รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยราชการย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวหรือแสดงความคิดเห็น โดยสุจริตและเป็นธรรมย่อมได้รับความคุ้มครอง เว้นแต่จะถูกจำกัดตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือขัดต่อจริยธรรมแห่งการประกอบวิชาชีพ

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเจ้าของกิจการสื่อมวลชน จะขัดขวางหรือแทรกแซงการเสนอข่าวหรือการแสดงความคิดเห็นในประเด็นสาธารณะ ให้ถือว่าเป็นการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบและไม่มีผลบังคับ เพื่อห้ามผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าของกิจการกระทำการใดๆ ไม่ว่าในทางตรงหรือทางอ้อมอันเป็นการขัดขวางหรือแทรกแซงการเสนอข่าว หรือแสดงความคิดเห็นในประเด็นสาธารณะของพนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือสื่อมวลชนอื่น ให้ถือว่าเป็นการจงใจใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบและไม่มีผลใช้บังคับ เว้นแต่การแทรกแซงหรือขัดขวาง การนำเสนอข่าวหรือการแทรกแซงการเสนอข่าวของสื่อมวลชนเป็นไปเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายหรือจรรยาบรรณแห่งการประกอบวิชาชีพ ทั้งนี้ เพื่อให้การนำเสนอข่าวหรือการแสดงความคิดเห็นในประเด็นสาธารณะ เช่น การเสนอข่าวหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาลที่มีผลกระทบต่อประชาชนโดยรวมสามารถกระทำได้โดยปราศจากการแทรกแซงหรือการใช้อิทธิพลครอบงำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือหน่วยงานของรัฐ อันเป็นมาตรการคุ้มครองผู้ปฏิบัติงานในสื่อมวลชนให้มีผลบังคับได้อย่างแท้จริง

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยเพิ่มกรณีการห้ามผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเจ้าของกิจการกระทำการใด ๆ ไม่ว่าในทางตรงหรือทางอ้อมอันเป็นการขัดขวางหรือแทรกแซงการเสนอข่าว หรือแสดงความคิดเห็นในประเด็นสาธารณะของพนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือสื่อมวลชนอื่น ให้ถือว่าเป็นการจงใจใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบและไม่มีผลบังคับ เว้นแต่การแทรกแซงหรือขัดขวาง การนำเสนอข่าวหรือการแทรกแซงการเสนอข่าวของสื่อมวลชนเป็นไปเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายหรือจรรยาบรรณแห่งการประกอบวิชาชีพ ทั้งนี้ เพื่อให้การนำเสนอข่าวหรือการแสดงความคิดเห็นในประเด็นสาธารณะเช่น การเสนอข่าวหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาลที่มีผลกระทบต่อประชาชนโดยรวมสามารถกระทำได้โดยปราศจากการแทรกแซงหรือการใช้อิทธิพลครอบงำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือหน่วยงานของรัฐ อันเป็นมาตรการคุ้มครองผู้ปฏิบัติงานในสื่อมวลชนให้มีผลบังคับได้อย่างแท้จริง

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นครั้งแรก

คณะอนุกรรมการได้พิจารณาและแสดงความคิดเห็น ให้ปรับถ้อยคำ ดังนี้

เจตนารมณ์ เพื่อประกันสิทธิผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อมวลชน

เพื่อป้องกันการครอบงำหรือแทรกแซงผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อมวลชน โดยผู้ปฏิบัติงานต้องมีจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพ และมีองค์กรวิชาชีพควบคุมตรวจสอบตนเอง

ไม่ว่าจะเพื่อวัตถุประสงค์ใด ๆ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม

พนักงานหรือลูกจ้างของหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์หรือสื่อมวลชนอื่นไม่ว่าจะเป็นของเอกชน รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยราชการย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวหรือแสดงความคิดเห็นซึ่งต้องไม่ขัดต่อจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพ โดยองค์กรวิชาชีพควบคุมตรวจสอบตนเองโดยสุจริตและเป็นธรรมย่อมได้รับความคุ้มครอง เว้นแต่จะถูกจำกัดตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือขัดต่อจริยธรรมแห่งการประกอบวิชาชีพ

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเจ้าของกิจการสื่อมวลชน จะขัดขวางหรือแทรกแซงการเสนอข่าวหรือการแสดงความคิดเห็นในประเด็นสาธารณะ ให้ถือเป็นการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบและไม่มีผลบังคับ

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยเพิ่มกรณีการห้ามผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเจ้าของกิจการกระทำการใด ๆ ไม่ว่า

ในทางตรงหรือทางอ้อมอันเป็นการขัดขวางหรือแทรกแซงการเสนอข่าว หรือแสดงความคิดเห็นใน ประเด็นสาธารณะของพนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือสื่อมวลชนอื่น ให้ถือว่าเป็นการจงใจใช้อำนาจหน้าที่โดย มิชอบและไม่มีผลใช้บังคับ เว้นแต่การแทรกแซงหรือขัดขวาง การนำเสนอข่าวหรือการแทรกแซง การเสนอข่าวของสื่อมวลชนเป็นไปเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายหรือจรรยาบรรณแห่งการประกอบ วิชาชีพ ทั้งนี้ เพื่อให้การนำเสนอข่าวหรือการแสดงความคิดเห็นในประเด็นสาธารณะ เช่น การ เสนอข่าวหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาลที่มีผลกระทบต่อประชาชน โดยรวม สามารถกระทำได้โดยปราศจากการแทรกแซงหรือการใช้อิทธิพลครอบงำของผู้ดำรงตำแหน่งทาง การเมืองหรือหน่วยงานของรัฐ อันเป็นมาตรการคุ้มครองผู้ปฏิบัติงานในสื่อมวลชนให้มีผลบังคับได้ อย่างแท้จริง

มติที่ประชุม

ที่ประชุมมีมติให้บันทึกเจตนารมณ์และหมายเหตุ ดังนี้

เจตนารมณ์ เพื่อประกันสิทธิผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อมวลชน

เพื่อป้องกันการครอบงำหรือแทรกแซงผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อมวลชน โดยผู้ปฏิบัติงานต้องมี จริยธรรมในการประกอบวิชาชีพ และมีองค์กรวิชาชีพควบคุมตรวจสอบตนเอง เพื่อห้ามผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเจ้าของกิจการกระทำการใด ๆ ไม่ว่าในทางตรงหรือ ทางอ้อมอันเป็นการขัดขวางหรือแทรกแซงการเสนอข่าว หรือแสดงความคิดเห็นในประเด็น สาธารณะของพนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุ โทรทัศน์ หรือสื่อมวลชนอื่น ให้ถือว่าเป็นการจงใจใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบและไม่มีผลใช้บังคับ เว้นแต่การแทรกแซงหรือขัดขวาง การนำเสนอข่าวหรือการแทรกแซงการเสนอข่าวของสื่อมวลชน เป็นไปเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายหรือจรรยาบรรณแห่งการประกอบวิชาชีพ ทั้งนี้ เพื่อให้การ นำเสนอข่าวหรือการแสดงความคิดเห็นในประเด็นสาธารณะ เช่น การเสนอข่าวหรือแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาลที่มีผลกระทบต่อประชาชน โดยรวมสามารถกระทำได้โดย ปราศจากการแทรกแซงหรือการใช้อิทธิพลครอบงำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือหน่วยงานของ รัฐ อันเป็นมาตรการคุ้มครองผู้ปฏิบัติงานในสื่อมวลชนให้มีผลบังคับได้อย่างแท้จริง

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยเพิ่ม กรณีการห้ามผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเจ้าของกิจการกระทำการใด ๆ ไม่ว่า ในทางตรงหรือทางอ้อมอันเป็นการขัดขวางหรือแทรกแซงการเสนอข่าว หรือแสดงความคิดเห็นใน ประเด็นสาธารณะของพนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือสื่อมวลชนอื่น

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นครั้งแรก แต่ไม่มีผลในทางปฏิบัติ (คณะอนุกรรมการขอให้กลับมาพิจารณาอีกครั้ง หลังจากพิจารณาเสร็จแล้ว)

มาตรา ๔๗ คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสาธารณะของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ให้มืองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระองค์กรหนึ่งทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่น และการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม รวมทั้งต้องจัดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ สื่อมวลชนสาธารณะ

การกำกับการประกอบกิจการตามวรรคสองต้องมีมาตรการเพื่อป้องกันการควบรวม การครอบงำหรือการครอบงำระหว่างสื่อมวลชนด้วยกันเองหรือโดยบุคคลอื่นใด ซึ่งจะมีผลเป็นการขัดขวางเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารหรือปิดกั้นการได้รับข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย

เจตนารมณ์ สดการผูกขาดอำนาจรัฐและจัดการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม

คลื่นความถี่วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และ โทรคมนาคม ย่อมเป็นทรัพยากรสาธารณะของชาติและมีขึ้นเพื่อประโยชน์สาธารณะ

๑) ในการจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และ โทรคมนาคมและการกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และ โทรคมนาคมจะต้องกระทำโดยองค์กรอิสระปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำจากการเมืองหรือธุรกิจเอกชน เพื่อให้สามารถดูแลในภาพรวมของการใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่และจัดสรรให้ภาคประชาชนได้มีสิทธิในการดำเนินการสื่อมวลชนที่เป็นสาธารณะได้ ทั้งต้องคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนที่จะเข้าถึงและรับฟังข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย

๒) การจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และ โทรคมนาคมต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชน ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐและประโยชน์สาธารณะอื่น ตลอดจนการแข่งขัน โดยเสรีและเป็นธรรม รวมทั้งต้องจัดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการสื่อมวลชนสาธารณะ

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยเพิ่มให้
มีองค์กรหนึ่งที่เป็นอิสระ เพื่อทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่และกำกับดูแลการประกอบกิจการ
วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคม เพื่อให้สามารถดูแลในภาพรวมของการใช้
ประโยชน์จากคลื่นความถี่และจัดสรรให้ภาคประชาชนได้มีสิทธิในการดำเนินการเชื่อมวลชนที่เป็น
สาธารณะได้

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
๒๕๔๐ เป็นครั้งแรก

คณะอนุกรรมการได้พิจารณาและแสดงความคิดเห็นว่าให้ปรับถ้อยคำ ดังนี้
**เจตนารมณ์ เพื่อป้องกันการจัดสรรคลื่นความถี่อย่างเป็นธรรม และให้ประชาชนทุกภาค
ส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินการเชื่อมวลชนสาธารณะ**

ลดการผูกขาดอำนาจรัฐและจัดการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม

๑) ต้องมีองค์กรอิสระองค์กรเดียวเพื่อความเป็นเอกภาพ เพราะหากมีสององค์กรเช่นเดิม
อาจก่อให้เกิดปัญหาการคาบเกี่ยวในอำนาจหน้าที่ได้ โดยให้มีคณะกรรมการโทรคมนาคมแห่งชาติ
(กทช.) เพียงองค์กรเดียว

๒) มีมาตรการเพื่อป้องกันมิให้มีการควมรวม การครองสิทธิข้ามสื่อ หรือการครอบงำ
ระหว่างเชื่อมวลชน

มติที่ประชุม

ที่ประชุมมีมติให้บันทึกเจตนารมณ์ ดังนี้

**เจตนารมณ์ เพื่อป้องกันการจัดสรรคลื่นความถี่อย่างเป็นธรรม และให้ประชาชนทุกภาคส่วน
มีส่วนร่วม**

คลื่นความถี่วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของ
ชาติและมีขึ้นเพื่อประโยชน์สาธารณะ

๑) ต้องมีองค์กรอิสระองค์กรเดียวเพื่อความเป็นเอกภาพ เพราะหากมีสององค์กรเช่นเดิม
อาจก่อให้เกิดปัญหาการคาบเกี่ยวในอำนาจหน้าที่ได้ โดยให้มีคณะกรรมการโทรคมนาคมแห่งชาติ
กทช. เพียงองค์กรเดียว

๒) การจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และโทรคมนาคม และการ
กำกับประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคมจะต้องกระทำโดยองค์กร
อิสระ ปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำจากการเมืองหรือธุรกิจเอกชน เพื่อให้สามารถดูแลใน
ภาพรวมของการใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่และจัดสรรให้ภาคประชาชนได้มีสิทธิในการ
ดำเนินการ เชื่อมวลชนที่เป็นสาธารณะได้ ทั้งต้องคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนที่จะเข้าถึงและรับ
ฟังข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย

๓) การจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และโทรคมนาคมต้องคำนึงถึง
ประโยชน์สูงสุดของประชาชน ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐและประโยชน์

สาธารณะอื่น ตลอดจนการแข่งขัน โดยเสรีและเป็นธรรม รวมทั้งต้องจัดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการสื่อมวลชนสาธารณะ

๔) มีมาตรการเพื่อป้องกันมิให้มีการครอบงำ การครอบงำสิทธิข้ามสื่อ หรือการครอบงำระหว่างสื่อมวลชน

หมายเหตุ

๑) หลักการคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยเพิ่มให้มืองค์กรหนึ่งที่เป็นอิสระ เพื่อทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่และกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคม เพื่อให้สามารถดูแลในภาพรวมของการใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่และจัดสรรให้ภาคประชาชนได้มีสิทธิในการดำเนินการสื่อมวลชนที่เป็นสาธารณะได้

๒) หลักการดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นครั้งแรก

มาตรา ๔๗/๑ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือโทรคมนาคมมิได้ ไม่ว่าในนามของตนเองหรือให้ผู้อื่นเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นแทน หรือจะดำเนินการโดยวิธีการอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมที่สามารถบริหารกิจการดังกล่าวได้ในทำนองเดียวกับการเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการดังกล่าวมิได้

เจตนารมณ์ ทำให้ระบบตรวจสอบมีความเข้มแข็งและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ห้ามผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองครอบงำสื่อไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม กล่าวคือ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์หรือโทรคมนาคมมิได้ ไม่ว่าในนามของตนเอง หรือให้ผู้อื่นเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นแทน หรือจะดำเนินการ โดยวิธีการอื่นอันมีลักษณะทำนองเดียวกับเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการดังกล่าว เพื่อป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวเข้าแทรกแซงสื่อในการนำเสนอข่าวหรือแสดงความคิดเห็น โดยสุจริต

หมายเหตุ

หลักประกันการขาดวางหรือการแทรกแซงกรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพิ่งบัญญัติในรัฐธรรมนูญ นี้เป็นครั้งแรก

มติที่ประชุม

ที่ประชุมมีมติให้รอการพิจารณามาตรา ๓๑/๑ เพื่อพิจารณาต่อไปในการประชุมครั้งต่อไป

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมคณะอนุกรรมการบันทึกเจตนารมณ์ครั้งต่อไป ในวันพุธที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๐ เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ หมายเลข ๓๖๐๑ ชั้น ๖ อาคารรัฐสภา ๓ โดยกำหนดจะพิจารณาเรื่องการจัดทำร่างบันทึกเจตนารมณ์รายมาตรา

เลิกประชุมเวลา ๑๘.๓๐ นาฬิกา
นางสาวปรัชญาภรณ์ อมรเวช นิตกร ๖
ผู้จัดบันทึกการประชุม
นางภิรมย์ เจริญรุ่ง นิตกร ๗.
ผู้ตรวจทาน
สำนักกรรมการ ๓